

Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

Το απαρέμφατο είναι ένας ρηματικός τύπος, ο οποίος μέσα στην πρόταση παίρνει διάφορες συντακτικές θέσεις με κυρίαρχες και πιο συνήθεις αυτές του αντικειμένου σε μεταβατικά ρήματα, και του υποκειμένου σε απρόσωπα, τριτοπροσωπικά, ή και απρόσωπες εκφράσεις.

A1) Το απαρέμφατο λειτουργεί ως αντικείμενο ρημάτων μεταβατικών αντικαθιστώντας «Βουλευτικές» προτάσεις. Το βρίσκουμε σε αυτήν την θέση μετά από τα ρήματα που εκφράζουν επιθυμία, πρόθεση, σχεδιασμό, όπως τα: *Volō* = θέλω, *Nolo* = Δεν θέλω, *Malō* = Προτιμώ, *Cupio* = Επιθυμώ, *Jubeo* = Διατάσσω, *Veto* = Απαγορεύω, *Constituo* = Αποφασίζω, *Cogito* = Σκέπτομαι, *Paro* = Προετοιμάζω, *Cogo* = Υποχρεώνω, *Sino* = Επιτρέπω, *Prohibeo* = Απαγορεύω, *Conor* = Επιχειρώ, *Nitor* = Στηρίζομαι, *Studeo* = Σπουδάζω. Αλλά και μετά από ρήματα που εκφράζουν τόλμη ή δισταγμό, όπως τα *Audeo* = Τομώ, *Timeo* = Φοβούμαι, *Metuo* = Προσέχω, *Vereor* = Ντρέπομαι. Ή εκφράζουν δυνατότητα, όπως τα: *Possum* = Δύναμαι, *Nequeo* = Αδυνατώ, *Scio* = Γνωρίζω, *Nescio* = Αγνοώ, *Disco* = Μαθαίνω.

☛ Σε όλες αυτές τις συντάξεις το υποκείμενο του απαρεμφάτου επί ταυτοπροσωπίας είναι ίδιο με τον υποκείμενο του ρήματος (Ονομαστική συν απαρέμφατο), ενώ επί ετεροπροσωπίας μπαίνει σε αιτιατική πτώση (Αιτιατική συν απαρέμφατο), όπως και στα Ελληνικά.

A2) Επίσης το «Βουλευτικό» απαρέμφατο λειτουργεί ως Υποκείμενο απροσώπων ρημάτων ή εκφράσεων, όπως: *Decet* = Αρμόζει, *Juvat* = Βοηθάει, *Delectat* = Ευχαριστεί, *Licet* = Επιτρέπεται, *Libet* = Αρέσει, *Piget* = Λυπεί, *Pudet* = θέλω, *Paenitet* = , *Praestat* = θέλω, *Prodest* = Ωφελεί, *Aequum est* = Είναι δίκαιο, *Difficile est* = Είναι δύσκολο, *Necesse est* = Είναι ανάγκη.

☛ Στις ανωτέρω συντάξεις των απαρεμφάτων το υποκείμενό τους βρίσκεται σε αιτιατική πτώση.

☛☛ Σε όλες τις πιο πάνω χρήσεις (A1) & (A2) το απαρέμφατο μεταφράζεται με τον Ν.Ελληνικό «Να+ρήμα».

B) Το απαρέμφατο λειτουργεί ως αντικείμενο σε ρήματα Λεκτικά, Σκέψης ή Αίσθησης ως «Ειδικό» απαρέμφατο. Στην κατηγορία αυτήν βρίσκουμε δύο μορφές συντάξεων του απαρεμφάτου, μία μετά από ρήματα Λεκτικά στην Ενεργητική Φωνή, και μία άλλη σύνταξη μετά από ρήματα Λεκτικά στην Παθητική Φωνή.

B1) Όταν το «Ειδικό» απαρέμφατο εξαρτάται ως αντικείμενο από ρήματα Λεκτικά, Σκέψης ή Αίσθησης στην Ενεργητική φωνή, τότε είτε έχουμε ετεροπροσωπία, είτε ταυτοπροσωπία, το Υποκείμενό του βρίσκεται πάντοτε σε αιτιατική πτώση:

Dico Caesarem proficisci = Λέω ότι ο Καίσαρ αναχώρησε

Puto me esse victorem = Πιστεύω ότι είμαι νικητής.

B2) Όταν όμως το «Ειδικό» απαρέμφατο εξαρτάται ως αντικείμενο από ρήματα Λεκτικά, Σκέψης ή Αίσθησης, που βρίσκονται στην Παθητική φωνή, τότε εδώ βρίσκουμε δύο συντάξεις, μία με τα ρήματα αυτά να συντάσσονται απρόσωπα, και μία άλλη με τα ρήματα αυτά να συντάσσονται προσωπικά:

B2α) Στην πρώιμη Λατινική είχε υιοθετηθεί η Ελληνική λογική περί Λεκτικών ρημάτων Παθητικής φωνής, όπου συντάσσονταν απρόσωπα. Έτσι είχαμε:

Dicitur Caesarem profectum esse = Λέγεται ότι ο Καίσαρ αναχώρησε

Putatum est hostes vicisse = Θεωρείται πως οι εχθροί νίκησαν

Creditum est me victorem esse = Πιστεύεται ότι εγώ είμαι ο νικητής.

☛ Στην σύνταξη αυτήν το υποκείμενο των απαρεμφάτων μπαίνει κανονικά σε αιτιατική πτώση.

B2β) Όμως στην εξέλιξή της η Λατινική αποδεσμεύτηκε από αυτήν την μορφή σύνταξης, και υιοθέτησε την προσωπική, όπου οι αιτιατικές που στα προηγούμενα παραδείγματα ήταν υποκείμενα των απαρεμφάτων, τώρα γίνονται ονομαστικές υποκείμενα στα παθητικά ρήματα:

Caesar dicitur profectum esse = Ο Κεάσαρ λέγεται ότι αναχώρησε.

Hostes putantur vicisse = Οι εχθροί θεωρούνται ότι είναι νικητές

Ego credor vicisse = Εγώ πιστεύομαι ότι νίκησα

☛ Στην σύνταξη αυτήν το υποκείμενο των απαρεμφάτων, επειδή υπάρχει ταυτοπροσωπία, παραμένει σε ονομαστική πτώση. Για να καταλάβετε καλύτερα την συγκεκριμένη μορφή σύνταξης των μεταβατικών ρημάτων στην παθητική φωνή, προσέξτε ότι την ίδια σύνταξη έχει και η Αγγλική γλώσσα. Δηλ. η πρόταση που είδαμε πιο πάνω στην Ν.Ελληνική «Πιστεύεται ότι εγώ είμαι ο νικητής» στην Αγγλική αποδίδεται όπως και στην Λατινική «*Ego Credor vicisse = I'm believed to have won*» ή «*I'm believed to be the winner*».

Γ) Μία ακόμη σύνταξη του απαρεμφάτου είναι εκείνη σύμφωνα με την οποία λειτουργεί ως 'Παρακείμενος', και περιγράφει γεγονότα του παρελθόντος· πρόκειται για το 'Ιστορικό Απαρέμφατο', ή άλλως 'Διηγηματικό':

Dux exercitum instruxit ad pugnam. Statim milites arma suscipere, clamorem magnam tollere, proelium facere = Ο στρατηγός οργάνωσε το στράτευμα για μάχη. Αμέσως οι στρατιώτες πήραν τα όπλα, ύψωσαν μία μεγάλη φωνή, και ξεκίνησαν την μάχη.

☛ Το υποκείμενο των απαρεμφάτων εννοείται σε ονομαστική πτώση.

Δ) Το απαρέμφατο μπορεί να εξαρτηθεί από επίθετα με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, με τον οποίον εξαρτάται και στην Ελληνική, δηλ. ως απαρέμφατο της 'Αναφοράς'. Το βρίσκουμε μετά από τα επίθετα *paratus* = προετοιμασμένος, *assuetus* = συνηθισμένος, *audax* = τολμηρός, *blandus* = αρεστός, *callidus* = έξυπνος, *fortis* = ισχυρός, *dignus* = άξιος:

Paratus sum proficisci = είμαι έτοιμος να αναχωρήσω (ως προς το να αναχωρήσω)

Exercitus assuetus est procedere = ο στρατός είναι συνηθισμένος στο να βαδίζει

Audax sum impetum facere ad hostes = είμαι τολμηρός στο να κάνω επίθεση στους εχθρούς.

☛ Το υποκείμενο του απαρεμφάτου εδώ βρίσκεται σε ονομαστική πτώση.

Ε) Το απαρέμφατο στην Λατινική δεχόμενο την επίδραση από την Ελληνική γλώσσα λειτούργησε και ως επιρρηματικός προσδιορισμός με ρήματα κινήσεως, για να εκφράσει τον «σκοπό» (=για να):

Legati venerun pacem petere = Οι πρέσβεις ήρθαν για να ζητήσουν ειρήνη.

☛ Ομοίως και εδώ το υποκείμενο των απαρεμφάτων βρίσκεται σε ονομαστική πτώση.

Ζ) Μια ιδιάζουσα χρήση είναι αυτή του 'περιφραστικού' απαρεμφάτου. Σε ορισμένα ρήματα, όπου το απαρέμφατο Μέλλοντα της Ενεργητικής φωνής δεν σχηματίζεται εύκολα, ή δεν υπάρχει καθόλου επειδή το ρήμα δεν σχηματίζει Σουπίνο, λειτουργεί το 'περιφραστικό' απαρέμφατο. Αυτό αποτελείται από το απαρέμφατο μέλλοντα του ρήματος *Sum*, "futurum esse", ή αλλιώς "fore", και μετά ακολουθεί συμπερασματική πρόταση με Υποτακτική τηρουμένης της ακολουθίας των χρόνων. Δηλ. αν πρόκειται να πει κάποιος μια πρόταση χρησιμοποιώντας στον μέλλοντα χρόνο το απαρέμφατο του Ρήματος *Metuo*, το οποίο όμως δεν έχει Σουπίνο, τότε η μόνη λύση είναι η χρησιμοποίηση του περιφραστικού απαρεμφάτου ως εξής:

Ο στρατηγός λέει ότι εχθροί θα φοβηθούν = *Dux dicit futurum esse ut hostes metuant* ή ...*fore ut hostes metuant*.

☛ Η ακριβής μετάφραση του 'περιφραστικού' απαρεμφάτου στα Ν.Ελληνικά είναι «...πρόκειται να συμβεί ώστε να...». Πάλι κι εδώ έχουμε την αντίστοιχη έκφραση στην Αγγλική, που είναι όμοια με την Λατινική, δηλ. ο Λατίνος μπορούσε να πει «*Credo me victurum esse hostes = Πιστεύω ότι θα νικήσω τους εχθρούς*», όμως μπορούσε να πει και πιο εμφαντικά «*Credo futurum esse ut vincam hostes = I believe that I'm going to push back the enemies*».